

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 068121 17 Рев
Бања Лука, 6.3.2018. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Дарка Осмића, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Јадранке Станишић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља „ВМV GMBH“ М./М ..., RNj, кога заступа М.Ђ., адвокат из Б.Л., ..., против туженог „Ч.-А.“ а.д. Б.Л., ..., кога заступа П.Б., адвокат из Б.Л., ..., ради раскида уговора и накнаде штете, вриједност спора 113.849,60 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 068121 15 Пж 2 од 12.4.2016. године, на сједници одржаној 6.3.2018. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 068121 09 Пс од 29.10.2015. године одбијен је тужбени захтјев којим се тражи раскид уговора број 20/07 од 21.9.2007. године и анекса уговора од 6.3.2008. године, закључених са туженим и накнада штете у износу од 113.849,60 КМ са законском затезном каматом и тужитељ је обавезан да туженом накнади трошкове поступка у износу од 11.106,15 КМ.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 068121 15 Пж 2 од 12.4.2016. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена и одбијен је његов захтјев за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Тужитељ ревизијом побија другостепену пресуду због повреда одредаба парничног поступка, погрешне примјене материјалног права и погрешне примјене међународног права и предлаже да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев усвоји уз накнаду трошкова поступка или да се обе нижестепене пресуде укину и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење.

Тужени у одговору на ревизију тужитеља предлаже да се ревизија одбије као неоснована

Ревизија није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи раскид уговора број 20/07 од 21.9.2007. године и анекса уговора од 6.3.2008. године закључених са туженим и накнаду штете, из основа неиспуњења уговора.

Расправљајући о захтјеву тужитеља првостепени суд је утврдио: да су тужитељ и тужени 21.9.2007. године закључили уговор број 20/07, којим се тужитељ обавезао обезбиједити туженом материјал и техничку документацију за израду „позиција“ (клемe, завртње, клинове и прикључне елементе), а тужитељ се обавезао израдити позиције према тој документацији и уредили су остала међусобна права и обавезе; да су уговорне стране анексом уговора од 6.2.2008. године уговориле цијену „секундарне сировине, а анексом уговора од 6.3.2008. године израду позиција; да је тужитељ у погледу предметних позиција био у уговорном односу са предузећем ALD V.T. AG B. RNj. – као крајњим купцем; да је тужени испоставио тужитељу рачуне за испоручене позиције са отпремницама, Јединственим царинским исправама и Међународним товарним листовима и то: дана 19.1.2008. године рачун број 011-08008 на износ од 9.000,05 ЕУР, дана 26.2.2008. године рачун број 011-08024 на износ од 7.5000 ЕУР и истог дана рачун број 011-08027 у износу од 9.490 ЕУР које рачуне је тужитељ платио туженом, а 18.9.2008. године је испоставио рачун број 011-0815 на износ од 22.630,00 ЕУР, по ком је тужитељ платио износ од 10.898,05 ЕУР; да је рекламацијом број 2008/002 од 31.7.2008. године тужитељ обавијестио туженог да позиције (клемe, за које је испостављен рачун број 011-08-024), нису израђена према техничким цртежима (да је погрешно извршено „бушење рупа у односу на наруџбу“) и позвао га да преузме настале трошкове због прекида монтаже позиција код крајњег купца; да је дописом туженог од 22.8.2008. године дата сагласност тужитељу да се позиције због наведених недостатака стављају тужитељу на располагање, да их може расходовати (на отпаду), без накнаде туженом; да је рекламацијом број 2008/003 од 22.12.2008. године тужитељ обавијестио туженог да позиције испоручене по рачуну број 011-08150 (навој и клинови) не одговарају техничким нормама и да му се „фелерични дијелови“ стављају на располагање; да је у вези ове рекламације тужени дописом од 30.1.2009. године позвао тужитеља да туженом врати дијелове за које сматра да нису урађени у складу са уговором, ради утврђивања оправданости рекламације, а да уколико то не учини у року од 8 дана, да ће сматрати да рекламација није оправдана и да тужитељ није поступио сагласно наведеном тражењу; да према мишљењу Канцеларије за техничка вјештачења дипл. инг. М.Р. од 11.3.2009. године испоручене позиције, клинови и спољни навоји, нису урађени по задатим конструктивним узорима и да се могу одредити степеном „потпуне штете“, а пошто не постоје докази о вриједности материјала није могло „услиједити ни бројно одређење висине штете“, а према мишљењу истог вјештака од 1.7.2009. године уградни дијелови (клемe) нису одговарали техничким задатим нормама (цртежима) и да се могу степеновати „као потпуна штета“; да се према налазу вјештака машинске струке М.Т., вјештачење квалитета испоручених позиција не може обавити без техничких цртежа и рекламираних дијелова робе; и да је тужитељ тужбу у овој парници поднио 21.8.2009. године.

Полазећи од утврђења да је тужитељ преузео ствари које су му испоручене по рачуну број 011-08024 и накнадно извршио преглед истих а рекламацију на примљене ствари упутио туженом 31.7.2008. године првостепени суд је закључио, да тужитељ који је тужбу поднио 21.8.2009. године, не може своје право из основа недостатака извршног посла остврити судским путем због истека једногодишњег рока од учињеног обавјештења (члана 616. став 1. Закона о облигационим односима "Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89, те "Службени гласник Републике Српске" број 17/93, 3/96 и 39/03

и 74/04, даље: ЗОО). У погледу рекламације од 22.12.2008. године је нашао, да се ради о скривеним недостацима ствари преузетих по рачуну број 011-08150 те да, како је тужени дописом од 30.1.2009. године затражио да му тужитељ достави рекламиране дијелу ствари (ради утврђења оправданости рекламације), код чињенице да му ти дијелови нису достављени, да је и вјештак М.Р. налаз сачинио на основу техничких цртежа и фотографија а не на основу увида и прегледа ствари, те да своје тврдње о уништавању рекламираних ствари и накнади штете крајњем купцу тужитељ није доказао, првостепени суд је закључио да без тих доказа и без техничког испитивања самог рекламираног производа, нема основа у проведеним доказима за закључак о основаности рекламација а ни за основаност тужбеног захтјева. Зато је примјеном наведене одредбе и одредби чланова 607., 613., 619., 622. и 623. ЗОО, тужбени захтјев тужитеља одбио.

Другостепени суд је прихватајући чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда и оцјеном жалбених навода у погледу примјене домаћег, а не међународног права, као и других навода жалбе који су од утицаја на законитост првостепене пресуде, жалбу тужитеља одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Правилно су нижестепени судови судили када су материјално правни однос између странака у овом спору правно квалификовали уговором о дјелу. Оваква одлука је заснована на одредби чланова 600. и 601. ЗОО, према којим се уговор којим се једна страна обавезује да изради одређену покретну ствар од свог материјала, у сумњи, сматра уговор о продаји (став 1.) али уговор (према ставу 2. истог члана), остаје уговор о дјелу ако се наручилац обавезао дати битан дио материјала потребан за израду ствари (какав је овдје случај, гдје је тужитељ дао материјал за израду уговорених позиција), а у сваком случају, уговор се сматра уговором о дјелу ако су уговарачи имали у виду нарочито послеником рад (став 3. овог члана).

Одредбом члана 20. став 2. Закона о рјешавању сукоба Закона са прописима других земаља у одређеним односима („Службени лист СФРЈ“ број 43/82 и 72/82), је прописано да, ако није изабрано мјеродавно право (као што овдје није изабрано) и ако посебне околности случаја не упућују на друго право, као мјеродавно право за уговор о дјелу примјењује се, право мјеста гдје се у вријеме пријема понуде налазило сједиште посленика (предузимача). С обзиром да је у вријеме понуде сједиште туженог, као посленика, било у Б.Л., РС, правилно су нижестепени судови судили када су у разрјешењу овог спора примијенили домаће материјално право. О мјеродавном праву одлучује суд, који и примјењује право и који на правилну примјену материјалног права пази по службеној дужности, па немају мјеста наводи ревидента да суд о томе није надлежан сам одлучивати, без изјашњења странака (узгред речено, овдје су се странке о томе изјасниле).

Слиједом наведеног, не може се прихватити основаном тврдња ревизије да се овдје има примјенити страно право, па ни Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе („Службени лист СФРЈ“ број 10-1/84, даље: Бечка Конвенција). Међутим, и када би ова Конвенција била релевантно право за рјешавање овог спора, иста се сагласно одредби члана 3. став 2. Конвенције, не примјењује на уговоре у којима се претежни дио обавезе - стране која испоручује робу састоји у извршењу неког рада или пружању неких услуга (што је овдје случај, гдје се обавеза туженог, као испоручиоца, састоји и у изради испоручене робе). Из ових разлога,

нема основа ни ревизиони приговор, да се у смислу одредбе члана 2. став 2. Устава Босне и Херцеговине (према којој се у случају супротности домаћег и међународног права, примјењује међународно право), у овом случају примјењује међународно право. Ни указивање на одлуке других судова назначене у ревизији, није од утицаја на правилност побијане пресуде, јер се у тим предметима и у овом предмету не ради о истим чињеничном и правном основу.

У двостраном уговору (какав је и предметни уговор) када једна страна не испуни своју обавезу, друга уговорна страна може, ако није другачије одређено, да захтијева испуњење обавезе или под условима предвиђеним у члановима 125. до 132. ЗОО да раскине уговор простом изјавом ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има право на накнаду штете. Повјерилац који због неиспуњења дужникове обавезе раскида уговор, дужан је да то дужнику саопшти без одгађања (члан 130. ЗОО), чиме се обе стране ослобађају својих обавеза осим обавезе на накнаду евентуалне штете (члан 132. тог закона).

Основ за раскид предметног уговора, на чему тужитељ темељи тужбени захтјев је неиспуњење уговорне обавезе туженог. Услови за раскид уговора због неиспуњења или неуредног испуњења су: да уговором преузета обавеза није извршена (или је неуредно извршена), да је уговорна страна која тражи раскид уговора извршила своју уговорну обавезу и да је раскид уговора извршен на правно ваљан начин.

Како тужитељ проведеним доказима није доказао своју тврдњу о неиспуњењу предметног уговора и анекса уговора од стране туженог, нижестепени судови су правилно судили када су тужбени захтјев за раскид уговор одбили као неоснован.

Наиме, из утврђења нижестепених судова произлази да тужитељ није извршио квалитативни пријем ствари након преузимања од стране туженог, прије испоруке крајњем купцу. Тужитељ тврди да је крајњи купац приликом уградње предметних ствари (позиција) утврдио да исте нису одговарајућег квалитета, да нису израђене према техничкој документацији о чему је тужитељ (за клеме) обавијестио туженог рекламацијом од 31.7.2008. године. Међутим, како је тужитељ тужбу поднио по истеку годину дана од учињеног обавјештења о наводним недостацима ствари, које пропуштање има за посљедицу губитак права позивања на недостатке извршеног посла, као и права на остваривање заштите судским путем (члана 616. став 1. ЗОО), правилно су судови судили када су одбили тужбени захтјев на име наплаћеног износа од стране туженог по рачуну број 011-08024, у износу од 45.413,70 КМ и на име трошкова: транспорта (1.500,00 ЕУР), вјештачења (784,33 ЕУР) и превода документације (164,00 КМ).

Нижестепени судови су имали у виду одредбу члана 619. ЗОО и о томе су дали ваљане разлоге, па ревизиони наводи да нижестепене пресуде не садрже разлоге у погледу примјене ове законске одредбе, нису основани. Према тој одредби, кад обављени посао има такав недостатак који га чини неупотребљивим (како тужитељ тврди да је то случај са предметним позицијама) наручилац може, не тражећи претходно отклањање недостатака, раскинути уговор и захтијевати накнаду штете, али како и у том случају, у смислу одредбе члана 616. став 1. ЗОО његово право престаје по истеку рока од годину дана од учињеног обавјештења, чак и да је тужитељ доказао тврдњу да су недостаци наведених ствари такви, да их чине неупотребљивим, а није (о чему ће касније бити говора), тужбени захтјев тужитеља, због губитка права позивања на недостатке и на судску заштиту, не би био основан.

Не стоје наводи ревизије да су судови погрешно примијенили одредбу члана 617. ЗОО. У ситуацији када је према исказу свједока Сретка Станојевића (који је био контролор код туженог) предметна испорука робе контролисана као и у свим другим случајевима (по систему „случајног узорка“); да су свједоци С.П. и М.К. потврдили да је међу радницима било говора о појединачном случају „грешке“ при изради предметних позиција (при чему помињу четири таква комада), немају основа ревизиони наводи да су нижестепени судови своје одлуке донијели уз погрешну примјену наведене одредбе. Ни исказ свједока Ј.К., не даје основа за другачији закључак. Једино је он потврдио да се увјерио да су погрешно избушене рупе на клеммама, наводећи да је два или три комада који нису били монтирани донио у предузеће (остали свједоци не потврђују да су видјели те дијелове и тврде да су о наводним недостацима обавијештени путем фотографија). Међутим, ни из исказа овог свједока (иначе, блиског сродника директора тужитеља), као ни из других проведених доказа, не произлази тврдња тужитеља да се недостаци предметних ствари односе на чињенице које су туженом биле познате, или му нису могле остати непознате, а да их није саопштио наручиоцу (тужитељу).

Због непостојања доказа о недостацима робе по рекламацији број 2008/003 од 22.12.2008. године (која се односи на клинове и спољашне навоје), као и о обиму тих недостатака, правилно су судови судили када су одбили као неоснован тужбени захтјев на име наплаћеног износа од стране туженог по рачуну број 011-08150 (у износу од 58.677,90 КМ) и на име трошкова: транспорта (1.500,00 ЕУР), вјештачења (1.069,93 ЕУР) и превода налаза вјештака (100,00 КМ). У вези рекламације овог рачуна тужени је дописом од 30.1.2009. године (када је директор туженог био Ћ.З., умјесто дотадашњег директора Ј.К.) позвао тужитеља да туженом врати дијелове за које сматра да нису урађени у складу са уговором, ради утврђивања оправданости рекламације, што тужитељ није учинио. С обзиром на наведено и на чињеницу да тужитељ (на тражење туженог дописом од 10.3.2015. године) није доказао да је испоручио робу крајњем купцу ALD V.T. AG B. RNj., да му је накнадио штету ни, да је предметна роба уништена а ни висину штете, као ни своју тврдњу да је предметна роба депонована на отпад, и по налажењу овог суда, нема основа у проведеним доказима за другачије пресуђење. Евентуално насталу штету, обим ни висину, тужитељ није доказао ни налазом поменутог вјештака Милана Тице, који налази да се вјештачење квалитета испоручених позиција не може обавити без техничких цртежа и рекламираних дијелова робе и да ни у налазу вјештака М.Р., који је изричито навео да нема елемената „за бројно одређење висине штете“, осим фотографија, нема потврде да је извршен преглед рекламираних дијелова. Стога, налази поменутих вјештака не представљају правно релевантан доказ о настанку, обиму и висини штете, па позивање на исте у ревизији не утиче на законитост побијане пресуде.

На овакав закључак је без значаја сагласност туженог од 22.8.2008. године да се спорне клеме могу расходовати на отпад „без накнаде“ туженом, коју сагласност су, супротно ревизионим наводима, правилно оцијенили нижестепени судови. Како се због напријед наведених разлога не могу прихватити основаним наводи тужитеља да је читава испорука тих позиција неупотребљива, ни ова сагласност не одговара правом стању ствари, тим прије када се има у виду да је једини свједок Ј.К. потврдио да је видио предметну робу са недостацима, о чему, након преузимања дужности директора туженог од стране Ћ.З. (како је потврдио у свом исказу) код туженог није било никакве документације.

Тачни су наводи ревизије да је враћање робе са недостатком туженом скопчано са додатним трошковима, јер се ради о иностраном партнеру и испоруци (а и враћању робе)

по посебним царинским прописима, али уговор који је тужитељ закључио са туженим, као и сваки други уговор носи са собом одговрајући пословни ризик. Осим тога тужитељ, како је веће речено, није доказао постојање недостатака који би испоручену робу чинили неупотребљивом, а сагласно одредби члана 7., 123. и 126. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП), на њему је терет доказивања тих чињеница одлучних за правилну примјену материјалног права.

Према томе, право на накнаду штете због неиспуњења уговорне обавезе од стране туженог, тужитељ би у смислу одредбе члана 262. став 2. ЗОО имао само да је доказао да је штету претрпио, да је штета настала због неиспуњења или неуредног испуњења уговорне обавезе од стране туженог, онако како је то уговором предвиђено и да постоје и друге претпоставке за одговорност туженог за накнаду штете које су прописане одредбом члана 154. ЗОО (штетна радња, противправност штетника и узрочна веза између штетне радње и штете), што он није учинио.

Како тужитељ постојање наведених претпоставки provedеним доказима није доказао, ревизиони наводи – да је уговором, чији се раскид тражи, уговорена штета на име „квалитета израде“ и начин обрачуна као и да је сама чињеница да тужени уз испоручену робу није доствио гарантни лист (на што се уговором обавезао), без доказа о постојању штете, обиму и висини, не могу исходити другачију одлуку у овом спору.

С обзиром да тужитељ, како је већ речено, није доказао да су остварене претпоставке за накнаду предметне штете, и под условом да је уговор већ раскинут (у чему се ревизија добрим дијелом исцрпљује), а није, јер је испуњаван сукцесивно и обостано, испоруком робе и испостављањем рачуна од стране туженог и пријемом и плаћањем робе од стране тужитеља (у периоду од 19.1.2008. до 18.9.2008. године), а тужба је у овој парници поднесена 21.8.2009. године - ови наводи ревизије би били без утицаја на законитост побијане пресуде.

Нижестепени судови су, супротно ревизионим наводима, проведене доказазе оцијенили на начин прописан одредбом члана 8. ЗПП, а како су пресуде засноване на чињеничном стању утврђеном на темељу provedених доказа, не стоји ревизиони приговор да су исте контрадикторне изведеним доказима.

Из наведених разлога а на основу одредбе члана 248. ЗПП ревизија тужитеља је одбијена као неоснована.

Предсједник вијећа
Дарко Осмић

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић